

מעדותה של טשרנה גרינברג על אובדן הדת במחנה הריכוז שטוטהוף שבגרמניה

גרינברג (פרנקל) טשרנה, ילידת מוקצ'בו (Mukacevo) צ'כוסלובקיה, 1925. מוקצ'בו סופחה להונגריה ב- 1939. באפריל 1944 סגרו ההונגרים את יהודי העיר בגטו, משם הועברה למחנה הריכוז שטוטהוף (Stutthof) ליד דנציג ועבדה בחפירת תעלות לחיילים ותעלות נגד טנקים. בחורף 1944-1945, עם התקרבות הצבא הרוסי, נלקחה העדה לצעדת המוות, נמלטה משם עם קרובות משפחתה ונדדה ביערות ובכפרים עד ששוחררו ע"י הצבא האדום. טשרנה זכתה לעזרתו של קצין יהודי שעזר לה, היא חזרה לסלובקיה (Slovakia), שם קיבלה עזרה מהג'וינט ומארגון ה"בריה" ובשנת 1948 הגיעה לארץ-ישראל דרך אוסטריה ואיטליה, ונישאה.

ש. את זוכרת בערך מה אכלתם, את זוכרת אולי מה לבשתם, מה היו התנאים מסביב?
ת. התנאים היו קשים - אותם התנאים היו. תמיד אותו הבגד, אני לא יודעת איזה בגד, סמרטוטים, אני לא זוכרת איזה בגד ואיזה נעליים, את זה אני באמת לא זוכרת. ואוכל, אני לא יודעת. לא חשבנו על האוכל. אבל יום אחד, אני זוכרת שהביאו - אולי הם השתגעו או משהו, גבינה ונקניק, ואני, בתור בת שגדלתי בבית דתי, אמרתי: "מה יכול עוד לקרות? מה יכול לקרות? היתה שם אישה שהיתה כלה של רב, והיא כך עמדה והסתכלה עלי, ואני באמת, אכלתי את הנקניק עם הגבינה ביחד. ומאז, אני באמת, לא יודעת מה זה דת. פה נגמר.

מקור: ארכיון יד ושם 0.3/10420